

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญศึกษา

สู่ความเป็นเลิศ ในศตวรรษที่ 21

THE ADMINISTRATIVE STRATEGY OF THE GENERAL EDUCATION IN
PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS TO THE EXCELLENCE
IN THE 21ST CENTURY

¹อำนวยการ มีราคา และ ²ชาญวิทย์ หมุนุดม

¹Amnuai Meerakar and ²Chanwit Munudom

วิทยาลัยพิชญบัณฑิต, ประเทศไทย

Pitchayabundit College, Thailand.

Meerakar1973@gmail.com

Received: May 28, 2023; **Revised:** June 30, 2024; **Accepted:** August 20, 2024

บทคัดย่อ

กลยุทธ์การบริหารงานเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของทุกองค์กร ทั้งนี้ เพราะการบริหารงานสามารถบ่งชี้ให้เห็นว่าองค์กรนั้นๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด การบริหารขององค์กรต่าง ๆ ที่ดีนั้น ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการวางแผน ให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด กลยุทธ์ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญศึกษา จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของครู เพราะพฤติกรรมบางอย่าง ย่อมส่งผลดีต่อความผูกพัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อสู่ความเป็นเลิศ ในยุคใหม่ยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถการพัฒนาทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหาร

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต หนองบัวลำภู

² ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกลางประชานุกูล ยโสธร

การศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและก้าวทันในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหาร, โรงเรียนพระปริยัติธรรม, ความเป็นเลิศ ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The administrative strategy was the most importance towards the operation of every organization so as to the administration could denote how good the organizations were on progress. The good administration for several organizations should be on the capable administrators for planning on efficiency and the highest effectiveness. The strategy on administration of Phrapariyattidhamma Schools in General Education section should be on concerning and relation with the working behavior of the teachers so as to the something behavior enhanced the good results towards the commitment so as to the administrators should be on important mechanism and variance on the performances for efficient education to the excellence in the 21st century on increasing knowledge, ability and skill developing and creating the experiences on educational administration for developing the academy on modernity and appropriating for the world change and keeping up in the 21st century.

Key words : Administrative Strategy, Phrapariyattidhamma Schools, to the Excellence in The 21st Century.

บทนำ

คำว่า การบริหาร เป็นศัพท์ที่ใช้กันอย่างกว้างขวางและมีความหมายที่แตกต่างกันไป เช่น การบริหารเวลา การบริหารชีวิต หรือการบริหารความขัดแย้ง เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่าเป็นผู้นำทางการศึกษา ที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายทั้งสิ้น โดยสิ่งสำคัญคือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่ส่งเสริมความพร้อมด้านปัจจัยทางการบริหาร ตามยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว และพร้อมที่จะปรับการบริหารให้ทันสมัยตามช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง อันจะส่งผลกระทบต่อ การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงการจัดการศึกษา ที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษา และสิ่งสำคัญโรงเรียน

เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อสู่ความเป็นเลิศ ในศตวรรษที่ 21 อันเป็นการสร้างชาติให้มีความเจริญและยั่งยืน

ความสำคัญของกลยุทธ์

กลยุทธ์ คือ แนวทางหรือวิธีการทำงานที่ดีที่สุด เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ พันธกิจ และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ กลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารงานทุกการดำเนินการที่มีกลยุทธ์ด้านต่างๆ จะถูกจัดสรรเพื่อให้มีการใช้ในการในกรอบที่มีทิศทางที่แน่นอน มีการผลักดันองค์การไปสู่ทิศทางที่มีการวางกรอบไว้ การกำหนดเชิงกลยุทธ์ที่จะเกี่ยวกับพันกับการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งจากสภาพแวดล้อมภายใน การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงกลยุทธ์ไว้ เช่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้กล่าวถึงความหมายของกลยุทธ์ หมายถึง วิชาว่าด้วยการพัฒนาและการใช้อำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจจิตวิทยาและกำลังรบทางทหารตามความจำเป็นทั้งในยามสงบและยามสงคราม

กลยุทธ์การบริหารเป็นศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานของผู้บริหาร เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร จำเป็นต้องวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อกำหนดวิธีการทำงานเพิ่มจากเดิม หรือที่เรียกว่า กลยุทธ์ ส่วนการการบริหารการศึกษา เป็นการบริหารกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ให้เป็นคนเก่งคนดีมีความสุข คือให้มีทั้งความรู้ ความสามารถ ความคิดและการเป็นคนดี ไม่ได้หวังผลกำไรเป็นเงินเช่นเดียวกับการบริหารรัฐประศาสนศาสตร์ มีการเรียนการสอนกันในคณะศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ เป็นต้น (ชาญชัย อาจิมสมาจาร, 2547) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Sergiovanni. 1992)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543) ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ หมายถึง การบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศ เป็นการบริหารที่กำหนดแนวทางที่ดีที่สุดสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและความสำคัญ

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) ได้ให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง วิธีหรือแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดผลดีที่เป็นข้อได้เปรียบ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์พร้อมกัน โดยมีความเสี่ยงน้อยที่สุด ณ ระดับที่ยอมรับได้

สุพานี สฤกษ์วานิช (2546 : 42) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กลยุทธ์ว่ามีขอบเขตที่แคบและกว้าง คือในระดับแคบเน้นที่วิธีการ (means) ที่สำคัญที่จะใช้เพื่อให้องค์กรบรรลุถึงเป้าประสงค์

หลัก ในระดับกว้างจะให้ความหมายของคำว่า กลยุทธ์ โดยพิจารณาครอบคลุมทั้งเป้าหมาย (ends) และวิธีการ (means) ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า กลยุทธ์ หมายถึง ข้อกำหนดที่องค์การปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพแวดล้อม เป็นการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ กระบวนการทำงาน ความต้องการขององค์การ และการเลือกระบบที่นำมาพัฒนา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์การ มีการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ เพื่อกำหนดวิธีการทำงานเพิ่มจากเดิม ให้เป็นไปตามกระบวนการบริหารการศึกษาที่วางเป้าเอาไว้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารงานเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานของทุก ๆ องค์กร ทั้งนี้เพราะการบริหารสามารถบ่งชี้ให้เห็นว่าองค์กรนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามาากน้อยเพียงใดเพราะการบริหารงานที่ดี ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ผู้บริหารต้องวางแผนให้บุคลากรทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดศักยภาพต่อองค์กร โดยได้มีนักวิชาการได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารงานไว้ เช่น

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2539) (ประยูร ธมมจิตโต) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ซึ่งนักบริหารมีหน้าที่ในการวางแผน จัดองค์กร อำนาจการและควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ ให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) การอำนาจการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) แม้ว่าหน้าที่ของนักบริหารทั้ง 5 ประการ จะถูกกำหนดโดยนักวิชาการสมัยใหม่ก็ตาม แต่เมื่อว่ากันทางปฏิบัติแล้ว คนไทยเราก็มักบริหารบ้านเมืองนี้มานานแล้ว หน้าที่ของนักบริหารปรากฏชัดเจนในการปฏิบัติขององค์การตั้งแต่สมัยโบราณ

พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (2550) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารที่จะทำ ให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคล และรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 42) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่า การบริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) อาชีพหนึ่งเพราะการบริหารการศึกษาดำเนินการตาม

เกณฑ์วิชาชีพชั้นสูงอื่น กล่าวคือ มีลักษณะการบริหารเฉพาะของตนแตกต่างจากวิชาชีพอื่น มีความอิสระในการบริหาร ใช่วิธีแห่งปัญญาศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง มีการศึกษามากพอคือระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีองค์รววิชาชีพครุควบคุม ดูแลและตรวจสอบ มีจรรยาบรรณวิชาชีพเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีการเลือกสรรและกลั่นกรองคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานอื่นเป็นอย่างดี ผู้ที่จะเข้าสู่อาชีพบริหารการศึกษาจึงเหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารการศึกษามีอาชีพอย่างแท้จริง

ติน ปรัชญพทุทธิ (2535) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจและน่านโยบายไปปฏิบัติส่วนการบริหารรัฐกิจนั้นหมายถึงเกี่ยวข้องกับกานำเอานโยบายสาธารณะปฏิบัติ

เด่น ชะเนติยง (2533) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่าการบริหารมีลักษณะเป็นทั้ง ศาสตร์และศิลปะกล่าวคือการบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งทั้งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะมี องค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎีที่เกิดจากการศึกษา ค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยาและ รัฐศาสตร์ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละ คนที่จะนำความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และ สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเรื่องศิลปะดังนั้นนักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ

ธงชัย สันติวงษ์ (2539 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหาร หมายถึง ภารกิจของบุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำ และปัจจัยที่สำคัญในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ คน เครื่องจักร เงินทุน และวัตถุดิบ

เนตรพัฒนา ยาวีราษ (2546 : 42) เขียนในหนังสือเรื่องการจัดการสมัยใหม่ว่าแนวคิดทางการ บริหารของเฮนรีฟาโยล ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการการปฏิบัติการ (Operational management theory) หรือบางทางก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่เชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่อง ของทักษะและสนใจศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Organizing) ซึ่ง ประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่างคือการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชา (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling) หรือ POCC พบว่าพนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันการตระหนักในมิตรภาพ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นวิถีทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในองค์การ

Luther H. Gulick and LyndallUrwick (1937) นำเสนอกระบวนการบริหารงาน 7 ประการ เรียกโดยย่อว่า “Posdcorb” เป็นกระบวนการบริหารงานที่นำเสนอไว้ในหนังสือ “Papers on the Science of Administration” ในปี พ.ศ. 2479 โดยมีกระบวนการบริหารงาน

ดังนี้ 1) การวางแผน หมายถึง การวางแผนทางการปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ 2) การจัดหน่วยงาน หมายถึง การจัดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนของงาน ให้เหมาะสมและลงตัว 3) การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากรอันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงานและการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร 4) การอำนวยการ หมายถึง การดำเนินการตัดสินใจและสั่งการในการปฏิบัติงานของส่วน ต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะงานทั่วไปและในลักษณะงานเฉพาะ ตลอดจนการให้คำแนะนำและควบคุมการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน 5) การประสานงาน หมายถึง การร่วมมือกันของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามส่วนต่างๆ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน 6) การรายงาน หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารงานและ สมาชิกของหน่วยงานได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของกิจการต่างๆ ภายใน หน่วยงาน 7) งบประมาณ หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุมรวมถึงการจัดสรร งบประมาณและการจัดทำบัญชี

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้ผู้บริหารได้วางแผน ควบคุมจัดการให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยจะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคล และรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร เป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อองค์กร ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และสร้างความเข้าใจต่อการบริหารงานเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารการศึกษา

กลยุทธ์การเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนทัศน์ การพัฒนาภายใต้ของการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ มิติของสังคม สิ่งที่น่าประหลาดใจออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด คือ จะทำอย่างไร หรือมีวิธีการใดที่จะทำให้สภาพการณ์ของประเทศตนเอง “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย เพราะการจัดการศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายความสลับซับซ้อนของสังคมมีมากขึ้นตามลำดับองค์ความรู้ข้อความรู้ต่างถูก “ผลิต” ขึ้นมาใหม่ หรือบางครั้งก็นำความรู้เดิมมาผลิตซ้ำบนฐานของการเปลี่ยนแปลง ถือได้ว่าการต่อยอดในความความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาในองค์กร หรือข้อความรู้นั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ลักษณะของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของ

ข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคน อิทธิพลของการสื่อสารที่ก้าวไกลทั้งระบบดาวเทียม ระบบดิจิทัลและระบบอื่นๆ อีก ทำให้โลกมีสภาพที่แคบลง การไหลบ่าและการผสมผสานของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและการผสมผสานของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและกลมกลืน (ธงชัย สมบูรณ์, 2549 : 45) สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001-2100) มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร และพลเมืองโลกหลายด้าน ได้แก่ ความผันผวนทางเศรษฐกิจการเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว การปรวนแปรของสภาพภูมิอากาศความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภัยพิบัติทางธรรมชาติของโลกมีแนวโน้มเกิดความรุนแรงมากขึ้นและผลกระทบอื่นๆ อีกมากมาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558 : 52)

ทำให้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต่างได้รับผลกระทบจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอดและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูประบบตนเองและการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ นอกจากนี้ การบริหารจัดการเวลาก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งเช่นเดียวกันสำหรับผู้บริหารหรือผู้นำในยุคปัจจุบันนี้ เพราะยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังเช่นยุคศตวรรษที่ 21 นี้ คนทำงานที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายๆ อย่าง คงต้องเคยทำงานผิดพลาด ทำงานไม่ครบหรือทำงานไม่ทันเวลา (ภูษิต ภูสันรัมย์ และคณะ, 2561 : 295-304)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในสถานศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะบริหารปัจจัย ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะต่างๆ เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแพรวดาว สมองฝัน (2557 : 4) ได้กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องประกอบด้วยทักษะ 11 ทักษะ คือ

- 1) ทักษะด้านเทคนิค คือ ผู้บริหารจะต้องศึกษาหาความรู้เรียนรู้เทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา
- 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารควรยึดหลักพรหมวิหาร 4 มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเข้ากับคนได้ง่าย
- 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด คือ ผู้บริหารควรศึกษาข้อมูลรอบด้าน วิเคราะห์ ประมวลผลและนำไปกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์

4) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน

คือผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองและเป็นผู้นำด้านวิชาการ

5) ทักษะด้านความรู้ความคิด คือ

ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความรู้ประสบการณ์ หลักและทฤษฎีต่างๆ มาช่วยในการวิเคราะห์จะทำให้ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

6) ทักษะด้านการบริหาร คือ

ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร เรียนรู้จากประสบการณ์นำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงการทำงาน

7) ทักษะด้านการวางแผน คือผู้บริหารควรมีเทคนิคในการวางแผน

จัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน

8) ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

คือผู้บริหารควรรู้เทคนิคการสื่อสาร การพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพิ่มช่องทางในการสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน

9) ทักษะด้านการประเมินคือ ผู้บริหารควรพัฒนา

ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปแบบที่เป็นระบบและไม่เป็นระบบ

10) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการ

คือ ผู้บริหารจะต้องเปิดใจกว้าง ก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงรวมถึงเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยี

11) ทักษะด้านการสร้างทีมงาน คือ

ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักในการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์ที่ดีและประสานให้เป็นทีมเดียวกัน

ความเป็นมาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาในรูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของ (พระราชวรมุณี 2521 : 355) ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดกล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2432 และ พ.ศ. 2489 ตามลำดับ ได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมาเรียกว่า “โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา” กำหนดให้การเรียนบาลี นักรธรรมและความรู้ชั้นมัธยม โดยรับ

ผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุ และสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า “โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด” โดยมีมติคณะสังฆมนตรี และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบกระทรวง ให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้ เปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนกันมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษารวม และบาลีจะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษารวมและบาลีเสีย แต่ทางการคณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาในทางโลกอยู่ดังนั้นแม่กองบาลีสนามหลวง พระธรรมปัญญาบดี(สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฟั้น ชุตินฺธมฺหาเถระ) จึงได้ตั้งคณะกรรมการ ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่มีวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก เรียกว่าบาลีศึกษามัธยมศึกษา และปริทัศน์ศึกษา ได้ประกาศเมื่อ พ.ศ. 2507 พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบของคณะสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดเสีย และกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นใหม่ แต่การณปรากฏต่อมาว่าการตั้งสำนักเรียนตามแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีใหม่นี้มีน้อย นักเรียนก็นิยมเรียนกันน้อยเพราะพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะเรียน โดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว จึงได้พากันเข้าชื้อกันเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการบ้าง สมครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้าง ทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงนี้ระยะนั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก (กรรมการศาสนา 2521 : 7 - 9)

ในขณะเดียวกันได้มีผู้แทนราษฎรได้ยื่นเรื่องราวขอให้กระทรวงศึกษาธิการ เปิดการสอบสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาร่วมกับกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาลงความเห็นร่วมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณร โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรม และวิชาศึกษามัธยมศึกษาควบคู่กันไป โดยไม่มีการสอบสมทบ แต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเอง และโดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมี หลักสูตรในการเรียนพระปริยัติ

ธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป”ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2525 (ปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษารวมทั้งในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรจะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะสามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้ว สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้าราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าให้แก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน ในระยะเริ่มแรกมีเจ้าอาวาส ๕๑ แห่ง รายงานเสนอจัดตั้งต่อกรมการศาสนา (คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วิชัย ธรรมเจริญ, 2541 : 3 - 4) เดิมนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม (บาลี, ธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติ) ภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 ลงนามโดย นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2548

บทสรุป

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สู่ความเป็นเลิศ ในศตวรรษที่ 21 นั้น ถือว่าเป็นการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นยังไม่มีทิศทางการพัฒนาที่มีความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อีกทั้งการสร้างพันธสัญญาการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากนัก จะมีแต่เพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัดพอที่จะเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้นๆ แต่โรงเรียนในสังกัดไม่สามารถสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนใน

พื้นที่รับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรมได้ การมีแผนกลยุทธ์การบริหารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่จะปฏิรูประบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างกว้างขวาง เพราะการจัดการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนายังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับสภาพการณ์ของท้องถิ่น และทันต่อความเจริญก้าวหน้า เป็นยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ มีทักษะทางปัญญา ทักษะทางความคิด ทักษะด้านการพัฒนาในทุกๆด้าน เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีจิตเชิงสร้างสรรค์ เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของโรงเรียน ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมยุคใหม่ ยึดหลักการมีส่วนร่วมเสริมสร้างทางความรู้ต่อยอดเพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญเท่าเทียมนานาประเทศทางด้านการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2521). *เอกสารสำหรับใช้ประกอบการพิจารณาเรื่องการศึกษาคณะสงฆ์ไทย*.

กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

ธงชัย สมบูรณ์. (2549). *การบริหารและจัดการมนุษย์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ : ปราชญ์สยาม.

_____. (2537). *องค์การและการบริหาร*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2543). *พฤติกรรมบุคคลในองค์การบริษัท*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

เด่น ชะเนียง. (2533). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

ดิน ปรัชญพฤทธิ, (2535). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนตรพินนา ยาวิราช. (2546). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.

แพรวดาว สนองฝัน. (2557). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พระราชวรมนี. (2521). *การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภูษิต ปลื้มรัมย์ และคณะ. (2561). *การบริหารเวลา การบริหารชีวิต ตามวิถีพุทธในศตวรรษที่ 21*.

วารสารวิชาการธรรมทัศน์.

พระเมธีธรรมาภรณ์, (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). *คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ :

มูลนิธิพุทธธรรม.

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, (ว.วชิรเมธี). (2550). *คนสำราญงานสำเร็จ*. กรุงเทพฯ :

อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

- วิชัย ต้นศิริ. (2542). *คำอธิบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564.)* รายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2558. นนทบุรี : ศูนย์แสดงการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2543). *ประโยชน์และการบริหาร. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคคล*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุพานีสถิตย์วานิช. (2543). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Sergiovanni, T. (1992). *Educational Governance and Administration*. Massachusetts: Allyn & Bacon.
- Luther Gulick and Lyndallurwick, (1937). *Papers on the Science of Administration*. (New York : Lnstitute of Public Administration 37 - 38.